

Vederlag på 30.000 kr. og godtgørelse på 15.000 kr. til fotograf samt bøde på 10.000 kr. for politisk partis uberettigede brug af fotografi af et andet partis leder i forbindelse med annoncer i dagblade.

Immaterialret 1.4.

- ◆ Partiet Liberal Alliance havde tre gange i helsidesannoncer i dagblade bragt et fotografi af partiet Venstres leder, som var blevet hentet på Venstres hjemmeside. Fotograf, F, der havde ophavsretten til fotografiet, påstod Liberal Alliance straffet og tilkendt sig et rimeligt vederlag for benyttelsen af fotografiet. Liberal Alliance fandtes groft uagtsomt at have overtrådt ophavsretslovens §§ 2 og 3. F tilkendtes et vederlag på 30.000 kr., jf. lovens § 83, stk. 1, nr. 1, jf. § 76, jf. §§ 2 og 3. Der var ikke grundlag for at tilkende F erstatning efter § 83, stk. 1, nr. 2. F tilkendtes en godtgørelse på 15.000 kr., jf. § 83, stk. 3. Liberal Alliance idømtes en bøde på 10.000 kr., jf. § 76, stk. 1, nr. 1.

Ø.L.D. 30. januar 2015 i anke 4. afd. nr. S-3584-13
(Inge Neergaard Jessen, Mikael Sjöberg, Peter Hammershaimb (kst.)).

Liberal Alliance Landsorganisation (adv. Mikael Skytte Thorstholm, Kbh.)

mod

Steen Larsen (adv. Mads Marstrand-Jørgensen, Kbh.).

*Københavns Byrets dom 4. november 2013, BS
7C-3098/2013*

Sagens baggrund og parternes påstande.

Under denne sag, der er anlagt den 4. juli 2012, har sagsøgeren, Steen Larsen, nedlagt følgende påstande:

Sagsøgte, Liberal Alliance Landsorganisation (herefter Liberal Alliance), tilpligtes at betale sagsøgeren 131.250 kr. med tillæg af procesrente fra sagens anlæg, til betaling sker.

Sagsøgte straffes i medfør af lov om ophavsret § 76.

Liberal Alliance har påstået frifindelse.

Sagen vedrører spørgsmålet om, hvorvidt Liberal Alliance til brug for egen reklamekampagne har været berettiget til at anvende et fotografi af Lars Løkke Rasmussen optaget af Steen Larsen.

Oplysningerne i sagen.

Liberal Alliance indrykkede den 24. marts 2012 i Berlingske Tidende og den 25. og 27. marts 2012 i Politiken helsidesannoncer som reklame for partiet, i hvilken forbindelse partiet under overskrifterne »Løftebryder!«, henholdsvis »Socialdemokrat?«, benyttede et fotografi af Lars Løkke Rasmussen optaget af Steen Larsen.

Det er ubestridt, at fotografiet er hentet af Liberal Alliances pressetjeneste på Venstres hjemmeside. Der er fremlagt udskrift fra hjemmesiden, hvor det til højre for det omhandlede fotografi er anført: »Hent stort trykvenligt pressebillede i tiff-format«.

Steen Larsen fremsendte den 11. april 2012 faktura til Liberal Alliance for »uretmæssig anvendelse af mit

portræt af Lars Løkke Rasmussen i helsidesannoncer i Politiken lørdag 24.3.2012 og Berlingske tidende søndag 25.3.2012« på 70.000 kr. + moms 17.500 kr., i alt 87.500 kr. samt faktura af 29. april 2012 vedrørende annonce i Politiken den 27. marts 2012 på 35.000 kr. + moms 8.750 kr., i alt 43.750 kr.

Der er oplyst af Liberal Alliance, at man har tilbudt Steen Larsen at forlige sagen mod betaling af 35.000 kr. til Steen Larsen.

Forklaringer.

Der er under hovedforhandlingen afgivet forklaring af Steen Larsen, Leif Mikkelsen og Peter Frølich.

Steen Larsen har forklaret blandt andet, at han er uddannet fotograf på skoler i Sverige, England og New York. Han laver reklamekampagner for de allerstørste firmaer, blandt andet Ericsson og Carlsberg. Han har modtaget mange reklamepriser og har udstillet mange forskellige steder. Han har modtaget støtte fra Statens Kunstfond 3 gange.

Han kom i gang med valgkampagnen via det reklamebureau, som Venstre brugte, idet bureauet udskrev en konkurrence, som de fem bedste reklamefotografer i Danmark, heriblandt ham selv, blev inviteret til. Det var hemmeligt, hvad motivet for kampagnen var, og man måtte bruge andre modeller i forbindelse med konkurrencen. Han brugte en særlig teknik og vandt konkurrencen, og derefter fik han at vide, at det drejede sig om Venstres nye valgkampagne, herunder fotografier af blandt andre daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen. Han brugte 10 lamper til at lyse op med, så det gav et bestemt lys i øjnene, og han indledte med at bruge Kristian Jensen m.fl. som modeller. Venstre godkendte stilen, og han brugte herefter en hel dag med Lars Løkke Rasmussen til at tage blandt andet det her omhandlede fotografi. Fotografiet blev brugt flittigt i annoncer mv. Han tog også valgkampagne-fotos af flere andre Venstre-politikere.

Han fik 290.000 kr. + moms i honorar for hele kampagnen og fik herudover dækket udgifter til studie, sminke, assistenter mv. på godt 300.000 kr. ekskl. moms, så det samlede budget var på ca. 600.000-700.000 kr. + moms. Han havde givet et løst overslag på forhånd, og man vidste, at der skulle bruges penge på at udvikle denne helt specielle stil med skær i øjnene mv. Det unikke var navnlig, at han brugte filmlys i stedet for almindeligt lys. Han havde ikke en skriftlig aftale med Venstre om rettighederne til fotografiet, hvilket er helt normalt inden for reklamebranchen. Han har faktureret Venstre for arbejdet. Han kunne ikke drømme om at medindstævne Venstre under sagen.

Forskellen mellem Venstres og Liberal Alliances brug af fotografiet er, at Liberal Alliance jo ikke havde ret til at bruge det. Det er rigtigt, at han ikke er krediteret i forbindelse med Venstres anvendelse af fotografiet - det sker meget sjældent, at fotografens navn er nævnt i forbindelse med en reklamekampagne.

Han kan ikke pege på, at han konkret har mistet opgaver som følge af Liberal Alliances anvendelse af fotografiet i dette partis kampagne. Det forhold, at Liberal Alliance har brugt fotografiet på denne måde, støder ham. Han har ophavsretten til fotografiet, og anvendelsen er direkte tyveri, og desuden er fotografiet brugt i en smædekampagne mod Venstre, som jo har betalt mange penge for fotografiet.

Leif Mikkelsen har forklaret blandt andet, at han er landsformand for Liberal Alliance. Det er landsorganisationen, der står bag de omhandlede annoncer. Man havde kørt en længere kampagne for at gøre opmærksom på partiet og på forskelle mellem partiet og andre partier. Anvendelsen af fotografiet af Lars Løkke Rasmussen havde intet kommercielt udkomme for partiet. Fotografiet var fundet på Venstres hjemmeside, og der stod ikke noget om begrænsninger i den fri afbenyttelse af dette. Der var tværtimod en opfordring til at bruge det. De regnede ikke med, at var problemer forbundet med anvendelsen. Han blev derfor meget overrasket, da de modtog Steen Larsens faktura - han tænkte, at det måtte være en sag mellem Steen Larsen og Venstre. De havde helt bestemt ikke brugt fotografiet, hvis de havde skullet betale 35.000 kr. + moms pr. visning. Han kan ikke huske, hvad der er betalt for de enkelte annoncer i Berlingske og Politiken. Der er tale om en længere kampagne, og han har ingen anelse om, hvad den har kostet. Annoncerne er lavet af partiets pressetjeneste, ikke af et reklamebureau. Det årlige forbrug til annoncer varierer alt efter, om der er tale om et valgår eller ikke.

Peter Frølich har forklaret blandt andet, at han har været kreativ direktør i to store firmaer, et engelsk og et amerikansk, og har arbejdet med store virksomheder som Carlsberg, Volvo, Audi, diverse medicinalfirmaer mv. Han har i dag egen virksomhed og beskæftiger sig med virksomhedsidentitet mv. Han har brugt Steen Larsen som fotograf til forskellige kampagner siden slutningen af 1980'erne. Han kender Steen Larsen efter mange års samarbejde, men han ses ikke med Steen Larsen privat. Steen Larsen er en ener inden for branchen og er en af de få i Danmark, som magter de store internationale opgaver. Han er en meget sikker mand, og de internationale kunder er meget glade for ham. Steen Larsen ligger prismæssigt i den høje ende af skalaen. Man betaler for at få et sikkert resultat. I en reklamakampagne koster fotografen mellem 25.000-100.000 kr. pr. dag. Han har ikke købt enkeltfotos af Steen Larsen, og han kan ikke sige, hvad et enkelt fotografi ville koste.

Det kan godt påvirke kundens valg af fotograf, hvis fotografen har lavet en kampagne for et kontroversielt politisk parti. Han ser ikke Liberal Alliance som værdimæssigt skadeligt i den sammenhæng.

Parternes synspunkter.

Steen Larsen har i påstandsdokument af 17. april 2013 anført følgende:

»Sagsøgte har krænket sagsøgers ophavsrettigheder ved at have benyttet et fotografi optaget af sagsøger i helsides annoncer i Berlingske Tidende og Politiken i alt 3 gange.

Sagsøger har herfor krav på et rimeligt vederlag for udnyttelsen og erstatning for den yderligere skade, overtrædelsen har medført samt godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Det beløb, sagsøger samlet kræver, er rimeligt også henset til billedets unikhed og den fremtrædende annoncering i landsdækkende medier.

Sagsøgers rettigheder er yderligere krænket i og med at sagsøgte uden sagsøgers samtykke har anvendt et billede, som sagsøger har optaget for partiet Venstre i en kampagne rettet mod partiet Venstre.

Da der foreligger en forsætlig krænkelse af sagsøgers ophavsret og tillige en krænkelse af sagsøgers droit

moral og sagsøgers krav på at blive navngivet, skal sagsøgte tillige straffes for overtrædelse af Lov om Ophavsret § 76.«

Liberal Alliance har i påstandsdokument af 24. april 2013 anført følgende:

»Det gøres til støtte for den nedlagte vederlagspåstand gældende, at sagsøgte ikke er rette sagvolder.

Til støtte for den nedlagte straffepåstand gøres det gældende, at sagsøgte hverken forsætligt eller uagtsomt har overtrådt Ophavsretslovens bestemmelser, hvorfor frifindelsespåstanden også gælder denne påstand.

Den af sagsøgte foretagne benyttelse af billedet er hjemlet af Venstre, af hvem sagsøger har fået til opgave at foretage fotograferingen af Lars Løkke Rasmussen.

Sagsøgte har alene, i overensstemmelse med Venstres angivelse på partiets hjemmeside, benyttet sig af Venstres tilbud om at hente »stort og trykvenligt pressebillede i tiff-format«. . .

Vedrørende det materielle gøres gældende, at såfremt sagsøgte måtte have krænket nogen ophavsret, er det påstævnte beløb helt ude af proportioner også selv om »Sagsøger er en af landets mest estimerede reklamefotografer«, hvorfor der også i denne forbindelse påstås frifindelse, da det påståede vederlagskrav ikke er rimeligt størrelsesmæssigt jfr. Ophavsretslovens § 83. Sagsøger opfordres i denne forbindelse til at oplyse, hvilket vederlag, han har fået af Venstre for fotografiet.

Der er ikke med det af Venstre på hjemmesiden anførte taget noget forbehold om eksklusiv benyttelse for »pressen«.

Det gøres således gældende, at der ikke af sagsøgte, er foretaget noget, der strider mod sagsøgers ret, og at det benyttede er tilladt af Venstre, der må anses for at have overtaget rettighederne.

Der er derfor ikke krænket nogen rettighed for sagsøger.

Der er derfor ingen ret til erstatning.

Der er ikke en ret til et honorar. Der er slet ikke ret til et honorar i den størrelse, som af sagsøger påstået, og der foreligger ingen som helst dokumentation for beregningen af det påståede honorar.

At sagsøger ikke har opfyldt sagsøgtes opfordring til at dokumentere kontraktsgrundlaget for det udførte fotoarbejde vedr. billeder af Lars Løkke Rasmussen, må tillægges bevismæssig skadevirkning for sagsøger.«

Parterne har i det væsentligste procederet i overensstemmelse hermed.

Rettens begrundelse og afgørelse.

Det er ubestridt, at Steen Larsen har ophavsretten til det omhandlede fotografi af Lars Løkke Rasmussen, og at fotografiet er bragt i helsidesannoncer af Liberal Alliance i Berlingske Tidende og Politiken i alt 3 gange i marts 2012.

Sagsøgte har gjort gældende, at anvendelsen af fotografiet er hjemlet af Venstre, som på partiets hjemmeside har givet tilbud om at hente billedet.

Det fremgår af den fremlagte udskrift fra Venstres hjemmeside, at det ud for det omhandlede fotografi er anført: »Hent stort trykvenligt pressebillede«.

Retten finder ikke, at det forhold, at fotografiet har været tilgængeligt på Venstres hjemmeside til brug for pressen, indebærer, at der herved er givet samtykke til brug af fotografiet til andre formål end formidling af nyheder.

Idet den brug, som Liberal Alliance har gjort af fotografiet, ikke kan anses for omfattet heraf, foreligger der en krænkelse af ophavsretten efter ophavsretslovens § 2.

Steen Larsen havde endvidere i medfør af ophavsretslovens § 3 krav på at blive navngivet, og retten finder endvidere efter samme bestemmelse, at fotografiet efter anvendelsen heraf i en kampagne for et politisk parti og mod Steen Larsens hvervgiver må anses for at være gjort tilgængeligt i en sammenhæng, som må anses for krænkende for Steen Larsen.

Retten finder, at Liberal Alliance ved anvendelse af fotografiet må anses for i hvert fald groft uagtsomt at have overtrådt bestemmelserne i ophavsretslovens §§ 2 og 3.

Steen Larsen har derfor krav på et rimeligt vederlag for udnyttelsen, jf. § 83, stk. 1, nr. 1, jf. § 76, jf. §§ 2 og 3. Vederlaget fastsættes skønsmæssigt til 30.000 kr. under hensyn til, at fotografiet er anvendt tre gange i helsidesannoncer i landsdækkende aviser.

Idet det ikke findes godtgjort, at Steen Larsen har lidt et tab som følge af Liberal Alliances anvendelse af fotografiet, findes der ikke grundlag for at tilkende Steen Larsen erstatning efter § 83, stk. 1, nr. 2.

Under hensyn til, at anvendelsen af fotografiet et sket i en reklamekampagne til fordel for et politisk parti, og at Liberal Alliances udnyttelse af fotografiet er sket i netop en annonce vendt mod Steen Larsens hvervgiver, skal Liberal Alliance endvidere betale Steen Larsen en godtgørelse for ikke økonomisk skade efter ophavsretslovens § 83, stk. 3. Godtgørelsen fastsættes skønsmæssigt til 15.000 kr.

Efter det ovenfor anførte, hvorefter Liberal Alliances anvendelse af fotografiet må anses for en groft uagtsom overtrædelse af ophavsretslovens §§ 2 og 3, er overtrædelsen strafbar efter lovens § 76, stk. 1, nr. 1. Bøden for overtrædelsen fastsættes til 10.000 kr.

Efter sagens udfald, værdi og omfang bærer hver part egne omkostninger.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, Liberal Alliance Landsorganisation, skal inden 14 dage til sagsøger, fotograf Steen Larsen, betale 45.000 kr. med tillæg af procesrente fra den 4. juli 2012, til betaling sker.

Liberal Alliance straffes med en bøde på 10.000 kr.

Hver part bærer egne omkostninger.

Østre Landsrets dom

Københavns Byrets dom af 4. november 2013 (BS 7C-3098/2012) er anket af Liberal Alliance Landsorganisation med påstand om frifindelse.

Indstævnte, Steen Larsen, har påstået stadfæstelse, dog at appellanten til indstævnte skal betale yderligere 60.000 kr. med tillæg af sædvanlig procesrente fra 4. juli 2012 til betaling sker samt omkostninger for byret og landsret.

Forklaringer

Der er i landsretten afgivet supplerende forklaringer af Steen Larsen og Peter Frölich.

Steen Larsen har supplerende forklaret blandt andet, at han er den danske reklamefotograf, der har modtaget flest danske og internationale priser. Han har specialiseret sig i store kampagner og arbejder for de allerstørste selskaber. Det er en lille eksklusiv del af branchen, der henvender sig til ham. Han fik opdraget

til Venstres kampagne gennem sit reklamebureau. Han har aldrig før været udsat for, at fem fotografer blev kaldt ind til prøve, før den endelige fotograf blev valgt. Der er investeret overordentlig megen energi i det pågældende billede. Der blev satset alt. Han valgte at benytte filmlys og fik på den måde det særlige lys frem i Lars Løkke Rasmussens øjne. Det var det billede, der blev benyttet under hele valgkampen. Opgaven omfattede desuden fotografi af 40-50 andre personer fra partiet.

Der bliver aldrig skrevet noget ned mellem parterne i reklamebranchen. Det gjorde man heller ikke i dette tilfælde. Han drøftede ikke med Venstre, hvad billedet måtte bruges til. Han stolede på, at Venstre brugte det korrekt. Fotografens navn fremgår normalt ikke af et reklamefoto.

Peter Frölich har supplerende forklaret blandt andet, at han som kreativ direktør i et engelsk og et amerikansk reklamebureau betjente de allerstørste internationale selskaber. Det unikke ved Steen Larsens personlige arbejde er hans udtryksform. Der er få rigtig gode fotografer, og Steen Larsen ligger i toppen i Europa, og derfor bliver han brugt af de helt store bureauer og er meget anerkendt som det store, sikre valg. Når man sidder med de store budgetter, skal man være sikker på sit valg. Det lille udbud af gode fotografer afspejler sig selvfølgelig i prisen. Der er i øvrigt ikke en fast pris på et fotografi, men i prisen indgår blandt andet, hvem der er på det, hvem der har taget det, og hvor ofte det benyttes. Der er knyttet betingelser til de fleste billeder med mennesker på, herunder betingelser om kommercielt brug. Man finder ikke mange af Steen Larsens billeder i en billedbank som for eksempel Scanpix. Når et billede ikke er i en billedbank, retter man henvendelse til fotografen, før man gør brug af det. Det er nærmest børnelærdom, at der er rettigheder forbundet med billeder, og det er praksis altid at spørge fotografen. Det er meget forskelligt, om fotografen har sit navn på fotografiet eller ej. Der er ingen praksis.

Procedure

Parterne har for landsretten gentaget deres anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Indstævnte har under proceduren frafaldet kravet om erstatning.

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsretten er enig i byrettens resultat og begrundelsen herfor. Der findes efter bevisførelsen i landsretten ikke grundlag for at ændre det af byretten fastsatte vederlag. Landsretten stadfæster derfor byrettens dom.

Appellanten, Liberal Alliances Landsorganisation skal i delvise sagsomkostninger for byretten og i sagsomkostninger for landsretten betale i alt 30.000 kr. Der er herved navnlig taget hensyn til sagens udfald og til, at det af Liberal Alliances Landsorganisation tilbudte forlig fremkom efter indgivelse af stævning. Sagsomkostningerne dækker erstatning for retsafgift af det vundne beløb, samt passende udgift til advokatbistand. Ved fastsættelsen af beløbet til dækning af udgifterne til advokatbistand er der ud over sagens værdi taget hensyn til sagens omfang og betydning.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

I delvise sagsomkostninger for byretten og

sagsomkostninger for landsretten skal Liberal Alliances

Landsorganisation betale 30.000 kr. til Steen Larsen.

*Det idømte skal betales inden 14 dage efter denne
doms afsigelse.*

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.